

«ШВИДКІ» НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У сучасному суспільстві надзвичайної ваги набуває віртуальна комунікація, що спричиняє зміну способів і прийомів отримання інформації та роботи з нею. З огляду на це соціалізація особистості передбачає володіння новою інформаційною культурою, бо застосовувані нині мультимедійні технології дуже різноманітні й використовуювані в усіх сферах життя. Вони є елементами реального та віртуального світів і породжені віртуальними комунікаціями [1, с. 12]. До інформаційно-комунікаційних технологій навчання належать інформаційно-комунікаційні технології спілкування в різних формах, зокрема форум, чат, відеоконференція [1, с. 104-105].

Форум – це тривалі постійні телеконференції, під час яких співрозмовники надсилають і читають текстові повідомлення в зручний для них час. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи його питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією.

Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, формат оперативного спілкування людей в Інтернеті. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіо- та відеочат, найбільш поширений текстовий чат.

Відеоконференція – це один із сучасних способів зв'язку, що вможливлює заняття, коли студенти і викладач перебувають на відстані, це конференція реального часу в онлайн-режимі, яку проводять у визначений день і в призначений час.

Інструментами спілкування учасників навчального мережевого середовища є *електронна пошта* – це стандартний сервіс Інтернету, що забезпечує

передавання повідомлень як у формі звичайних текстів, так і в інших формах (програмах, графіці, звуках, відео). У системі освіти електронну пошту використовують для організації спілкування викладача і здобувача. Також дієвими інструментами спілкування є Facebook, Viber, Telegram, Instagram.

Сучасні освітні технології, активно впроваджувані у практику навчального процесу, зокрема й вищої школи, зумовлюють нові підходи до вивчення лінгвістичних дисциплін, а також узалежнюють методи, прийоми і засоби навчання. Згідно зі статтею 51 Закону України «Про освіту» серед професійних компетентностей педагогічного працівника виокремлено практичні вміння застосування сучасних методів і технологій навчання. Новий зміст освіти заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві.

Нині за умови дистанційного навчання чільне місце з-поміж методів і форм належить «швидким» новітнім технологіям, зокрема хмарним технологіям, мобільному навчанню, QR-кодам, STEAM-освіті, SMART-освіті, сторітелінгу, кейс-методу, кроссенсу, фішбоуну, гейміфікації, веб-квестам і квестам, скетчноутінгу та ін. Вони ефективні в умовах дистанційної освіти, а окремі з них і під час викладання лінгвістичних дисциплін, зокрема української мови за професійним спрямуванням, ділової української мови, українського правопису, документної лінгвістики, мовленнєвого етикету, копірайтингу тощо.

Безумовні переваги з-поміж «швидких» мають *хмарні технології*, які передбачають віддалене оброблення та зберігання даних. Ці технології надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервісу [4].

Для роботи в «хмарах» потрібні такі компоненти: Інтернет; комп'ютер (планшет, мобільний телефон, ноутбук); браузер; компанія, яка надає послуги хмарних технологій; навички роботи з Інтернет та вебзастосунками.

Виокремлюють «хмари» залежно від інфраструктури: приватну, публічну, гібридну, суспільну [5].

Мобільне навчання тісно пов'язане з електронним та дистанційним навчанням, відрізняється використанням мобільних пристроїв. Навчання відбувається за допомоги портативних технологій незалежно від місцезнаходження.

Мобільне навчання – це сучасний напрямок розвитку систем дистанційної освіти із застосуванням мобільних телефонів, смартфонів, електронних книжок та ін. На противагу традиційному, мобільне навчання надає можливість моніторингу навчання в реальному часі та забезпечує високу насиченість контенту, що дає змогу трактувати його не лише як засіб навчання, але і як інструмент спільної роботи, спрямований на підвищення якості навчання [6; 7].

QR-код. Сучасні здобувачі освіти здійснюють більшість повсякденних дій за допомоги смартфона: спілкування в соціальних мережах, перегляд фільмів, розваги, пошук потрібної інформації, слухання музики тощо. Тому залучення технологій із використанням мобільного телефону під час занять додатково заохотить здобувачів освіти до спільної роботи з викладачем. До складових елементів мобільного навчального середовища, з-поміж іншого, належать технології створення та розпізнавання QR-кодів. Найбільш актуальним і затребуваним є використання QR-кодів у формуванні інформаційної складової навчального середовища. Мобільний пристрій легко розпізнає і розшифровує інформацію, закодовану за допомогою QR-коду. Для цього потрібно лише піднести камеру мобільного пристрою до зображення коду, програма розшифрує код, а потім запропонує виконати певну дію, передбачену вмістом коду. QR-коди є мініатюрними носіями даних, які зберігають текстову інформацію, як зазначають фахівці, обсягом у пів сторінки формату А4. Можна закодувати текст, гіперпосилання, візитівку, повідомлення тощо. Ці відомості кодують за допомоги спеціальних програм або сервісів у формі чорно-білих або кольорових квадратів. QR-код містить, зокрема, додаткові відомості, які потрібні для правильного декодування інформації спеціальними програмами мобільних телефонів чи інших пристроїв [8].

Є як переваги, так і недоліки використання QR-коду. З-поміж переваг можна виокремити зберігання великих обсягів цифрових та текстових відомостей; швидкість створення QR-коду за допомоги програмних засобів; висока швидкість розпізнавання; можливість зчитування в будь-якому напрямку; носієм може бути будь-яка поверхня; стійкість до пошкоджень.

Недоліками використання QR-коду є вартість мобільного Інтернету; низький рівень поінформованості про технології QR-кодування; технічні недоліки [8].

Технології створення та розпізнавання QR-кодів, використання їх у навчальному процесі мають достатньо високий потенціал. Чимало навчально-методичної літератури, посібників із підготовки до ЗНО містять QR-коди до кожної теми, що позитивно впливає на навчальну діяльність абітурієнтів і здобувачів та активізує її, водночас даючи змогу викладачам використовувати нові види навчальних завдань.

Кейс-технологія – це загальна назва технологій навчання, що являють собою методи аналізу. Суть технології полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називають «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень з певного розділу навчання дисципліни. Кейси (ситуаційні справи) мають чітко визначений характер і мету. Здебільшого вони пов'язані з проблемою чи ситуацією, яка була чи є зараз. При цьому проблема чи ситуація або вже мали якесь попереднє рішення, або їх вирішення є необхідним, а тому потребують аналізу. Кейс – це моделювання життєвої ситуації і те рішення, що знайде учасник кейса, може служити як відбиттям рівня компетентності й професіоналізму учасника, так і реальним рішенням проблеми. Як правило, кейси не мають єдиного рішення. Учасник завжди може придумати свій неповторний варіант.

До кейс-технологій належать: метод ситуаційного аналізу (ситуаційні завдання й справи, аналіз конкретних ситуацій (кейс-стаді)); метод інциденту; метод розбору ділової кореспонденції (баскет-метод); ігрове проєктування; метод ситуаційно-рольових ігор; метод дискусії.

Найпоширенішим нині є метод ситуаційного аналізу (кейс-стаді), що дає змогу глибоко й докладно досліджувати проблему, тобто аналіз конкретних ситуацій – глибоке дослідження реальної чи зімітованої ситуації. Мета методу – спільними зусиллями здобувачів проаналізувати запропоновану ситуацію, знайти оптимальне рішення, оцінити запропоновані алгоритми, вибрати кращий із них в контексті поставленої проблеми. Кейс-технології передбачають як індивідуальну роботу над пакетом завдань, так і колективну, що розвиває вміння сприймати думку інших людей і вміння працювати в команді.

У кейсі проблему представлено приховано, причому, вона здебільшого не має однозначного рішення. У деяких випадках потрібно знайти не лише рішення, але і сформулювати завдання. Правильно складеним вважають кейс, який має такі ознаки: 1) вміло розказана історія; 2) стосується важливої проблеми; 3) описує драматичну ситуацію з прийняттям критичного рішення; 4) містить конкретні порівняння; 5) надає можливість для узагальнення висновків; 6) має головного героя; 7) дає змогу оцінити ефективність уже прийнятих раніше рішень; 8) є оптимальним за обсягом; 9) містить корисну інформацію. Крім того, кейси загострюють інтерес здобувачів до питань, із якими вони стикаються на практиці, визначають значущість їх та необхідність вирішення [9].

Отже, зміст кейса повинен відображати навчальну мету. Кейс може бути коротким чи довгим, може бути конкретним чи узагальненим. Слід утримуватися від надмірно насиченої інформації та інформації, що не має безпосереднього стосунку до теми. Загалом кейс має містити дозовану інформацію, яка давала б змогу здобувачам швидко зрозуміти суть проблеми та надавала б усі потрібні відомості для її вирішення. Кейс-метод нині має активне застосування в Україні, оскільки відповідає потребам часу і має великі можливості. Як свідчить досвід викладачів вишів, доречним є використання кейс-методу й під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу та в діловій сфері.

Кейс №1

Тема: Історія документів в Україні.

Мета: систематизувати знання здобувачів про форми документів у різні історичні періоди; формувати у здобувачів уміння збирати й аналізувати потрібну інформацію, висувати гіпотези, робити висновки; удосконалювати навички гуртової роботи; сприяти розвиткові комунікативних і творчих спроможностей здобувачів.

Опис ситуації: здобувачам потрібно підготувати проєкт «Відомі діловоди в історії України».

Питання кейсу:

• як, на вашу думку, організовував свою діяльність князівський писар? Спробуйте відтворити його функції, дії;

• уявіть себе діловодом литовсько-польської доби. Як вам вдалося поширювати зміст князівських (литовських) і королівських (польських) документів – грамот, актів тощо? Спроєктуйте;

• з історії відомо, що писар відіграв важливу роль в укладанні документів у часи гетьманської України, зокрема під час написання листів та універсалів, які відрізнялися стилістично. Саме від практичних умінь і навичок писаря залежав успіх справи, викладеної в документах. Відтворіть ситуацію і зміст документа з відомої картини «Козаки пишуть листа турецькому султанові».

Кейс № 2

Тема: Гендерна політика у професійній діяльності.

Мета: узагальнити й систематизувати знання здобувачів із комунікативного етикету у професійній сфері.

Опис ситуації: Молодий чоловік прийшов на співбесіду з керівником відділу кадрів компанії, що оголосила вакансію. До цього юнак не з'ясував, хто обіймає цю посаду, а на дверях приймальні прочитав лише прізвище та ініціали – Андрійчук О.В. Через відчинені двері відвідувач побачив, що в кабінеті нікого немає, а в приймальні двоє осіб (чоловік та жінка) жваво обговорювали якесь питання. Привітавшись, він упевнено звернувся до чоловіка: «Даруйте, я надсилав резюме й отримав запрошення на співбесіду. Ви приділите мені час чи мені зачекати?». «За мить ми з Вами поговоримо, – почув він жіночий голос із-

за спину. – Будьмо знайомі, Ольга Василівна Андрійчук, а це мій помічник Сергій Іванович».

Питання кейсу: Чи однаковий підхід до статусу жінки в діловому і світському етикеті? Чи є вирішальною статева належність у діловому етикеті?

Чи мають службові особи (незалежно від статі), які обіймають керівну посаду, відчувати рівне ставлення до себе з боку вищого керівництва, колег, ділових партнерів і клієнтів?

Результатом активного слухання є *скетчноутінг*, тобто візуальна нотатка (нотатка-ескіз). Скетчі створюють у реальному часі під час лекції, промови, презентації, наради, акцентуючи увагу на стрижневих тезах. Головне в скетчноутінгу – не малювання, а можливість коротко та швидко зафіксувати важливу, потрібну інформацію, поєднувати її, презентувати візуально. Цей прийом дає змогу продумати все в деталях та подивитися на проєкт зусібич [3]. Поширеними є кілька моделей скетчів [2], зокрема: 1) лінійна – відображає інформацію по діагоналі (від верхнього лівого до нижнього правого кута сторінки); така інформація чітко структурована, має форму розповіді, легко сприймається; променеподібна – має форму велосипедного колеса із втулкою посередині та спицями, що виходять з неї; у центрі може бути тема (ім'я, портрет тощо); інформацію подано нелінійно, а отже, складно, тому такий скетч, буває, важко зрозуміти; 2) вертикальна – подібна до лінійної моделі: інформацію подають потоком – згори донизу; скетч доступний та зрозумілий; 3) траєкторна – інформацію подають вертикально, горизонтально чи по діагоналі будь-якою формою: зигзагом, S-подібно, W-подібно тощо; зручна для зображення в покроковій послідовності; 4) модульна – простір на сторінці – окремі частини (модулі), які містять різну інформацію або погляди різних людей (науковців, дослідників); 5) «хмарочос» – подібна до модульної, проте на відміну від неї, поділяє сторінку на вертикальні панелі, що містять інформацію різних доповідачів, які виступають один за одним, наприклад, під час круглого столу (конференції, симпозіуму та ін.); для кожного спікера – окрема колонка (панель), угорі якої зазначено його ім'я (прізвище) чи зображений портрет; 6) «попкорн»

– інформацію можна розташовувати в довільному порядку, бо акцент зроблено на змісті, а не на формі, але випадкове, несистемне, нелогічне фіксування може ускладнювати сприймання скетчу.

Обравши певну модель, можна законспектувати будь-яку з тем лекційного курсу, приміром, «Основи культури української мови», «Форми колективного обговорення професійних проблем», «Етикет ділового листування» тощо.

Отже, використання «швидких» технологій у навчальному процесі вимагає від викладача відповідної підготовки, а до створення і застосування візуальних матеріалів – усвідомлений підхід, треба також ураховувати особливості психічного розвитку студентів, їхні інтелектуальні спроможності та психологічні особливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / за заг. редакцією Г.Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 444 с.
2. <https://studway.com.ua/sketchnouting/>
3. <http://wloveua.com/ua/sketchnouting-fiksiruem-idei-bystro-i-yarko/>
4. http://wiki.kubg.edu.ua/%D0%A5%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%96_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97
5. <https://valtek.com.ua/ua/system-integration/it-infrastructure/clouds/cloud-technologies>
6. https://lib.iitta.gov.ua/704210/1/TeplitskiySemerikovShokalyuk_thesis.pdf
7. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1815/1/%D0%9C%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%8F%D0%BA%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>
8. <https://lib.iitta.gov.ua/707490/1/%D0%95%D1%87%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B>
E.pdf
9. <http://uk.wikipedia.org>